

TÜRK MEDENİ KANUNU'NA GÖRE MİRASÇI ATAMA

APPOINTMENT OF AN HEIR ACCORDING TO THE TURKISH CIVIL CODE

DOI: 10.21492/inuhfd.450320

Caner TA ATAN

Istanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuku ABD, Araştırma Görevlisi. (canertasatan@istanbul.edu.tr) ORCID: 0000-0003-4090-324X.

Makale Bilgi

Gönderilme: 02/08/2018
Kabul: 21/02/2019

Anahtar Kelimeler

*Mirasç, atama,
Mirasb,rakan,
Mirasç,,
Atanm, mirasç,,
Külli halefiyet*

Article Info

Received: 02/08/2018
Accepted: 21/02/2019

Keywords

*Appointment of an
heir,
Testator,
Heir,
Appointed heir,
Global succession.*

Özet

Mirasç, atama, mirasb,rakan,n, vasiyetname veya miras sözleşmesi yoluyla, bir veya birden fazla gerçek veya tüzel kişiye, terekesinin tamamı veya belirli bir oran üzerinde külli halef s,fat,yla hak sahibi kılınmasıdır. Ölümüne bağımlı tasarrufların mirasç, ataması, niteliğinden olup olmadığı, mirasb,rakan,n gerçekte bir mirasç, m, atama, yahut yalnızca bir vasiyet alacaklısı mı, belirlediği hususu, ölümüne bağımlı tasarrufların bütünüyle ele alınarak yorumlanması, sonucunda çözüme kavuşturulur. Birden fazla kişinin mirasç, atanması, mümkün olduğu gibi bu atama, n ko ulaştırılması, da hukukten geçerlidir. Kameli tasarruflar olarak adlandırılan yedek mirasç, l,k ve art mirasç, l,k da esas itibarıyla ölümüne bağımlı tasarrufların ko ulaştırılması, n birer özel görünümünden ibarettir. Atanma, mirasç,, t,pk, yasal mirasç, da olduğu gibi, tereke üzerinde külli halef s,fat,yla hak sahibidir. Bu yönüyle atanma, mirasç,, mirasb,rakan,n borçları, ndan da sorumludur. Türk hukukunda, atanma, mirasç,, n tereke borçları, ndan ki isel olarak sorumlu olduğu, yani terekeden elde ettiği malvarlıklar, n, n yan s, ra kendi malvarlıklar, yla da sorumlu olduğu kabul edilmektedir. Atanma, mirasç,, mirasç, l,k s,fat, na bağımlı olarak, miras, ret hakkı, na da sahiptir.

Abstract

Appointment of an heir is a transaction initiated by the testator to make one or more legal entities rightholder in the capacity of global successor on the absolute amount or pro rata of the succession. The questions of whether testamentary disposition has the characteristics of appointment of an heir, and whether the testator appoints an heir or only a devisee can only be deciphered by an extensive interpretation of the testamentary disposition. As it is possible to appoint multiple heirs, it is also legal to stipulate this appointment. Substitution and remaindermanship defined as substituted transactions can in fact be regarded under the stipulation of the testamentary disposition. The appointed heir has a right on the succession in the capacity of global successor in just the same way as the legal testator. From this aspect, the appointed heir is also responsible for the debts of the testator. In Turkish law, it is acknowledged that the appointed heir is personally responsible for the debts of the succession not only with the wealth obtained from the succession but also with the personal wealth. The appointed heir has also the right to refuse the succession.

I. G R

Miras hukukunun ba ta gelen amaçlar,ndan biri, mirasb,rakan,n, ölümünden sonra geriye kalacak malvarl , üzerinde ölümünden önce tasarruf edebilmesine imkan sa lamakt,r. Bu imkan, sa lamak üzere getirilen kurumlar,n ba ,nda mirasç, atama i lemi gelmektedir. Mirasb,rakan, mirasç, atama i lemi sayesinde, malvarl , üzerinden ölümünden sonra dahi tasarruf edebilme imkan,na kavu maktad,r.

Çal, mam,z,n ilk bölümünde mirasç, ataman,n ki ileri olan mirasb,rakan ve atanm, mirasç, kavramlar, incelenmi , buradan mirasç, atama i lemine geçilerek konunun kavramsal çerçevesi çizilmi tir. kinci bölümde mirasç, atama i leminin vasiyet alacakl,s, belirlemeden farklar,, birden fazla mirasç,n,n ve özellikle yasal mirasç,lar,n yan,nda atanm, mirasç,lar,n durumu ve ko ula ba l, mirasç, atama i lemleri incelenmi tir. Çal, man,n üçüncü ve son bölümünde ise mirasç, atamaya ba lanan sonuçlar, miras pay,n,n mirasb,rakan,n sa l,nda devri, külli halefiyet ilkesi ve miras, ret hakk, kapsam,nda de erlendirilmi tir.

II. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

A. Mirasb,rakan ve Mirasç, Kavramlar,

Maddi anlamda ölüme ba l, tasarruf türlerinden biri olan mirasç, atama, temelinde, tasarrufu yapan ve bu tasarrufun etkisinin üzerinde gerçekle ti i iki ki i olan mirasb,rakan ve mirasç, kavramlar,n, bar,nd,r,r.

Ki i ve kavram olarak mirasb,rakan, ölümü ile birlikte kendisine ait özel hukuk ili kilerinin hukuki sonuçlar, düzenlenen gerçek ki iyi ifade eder¹. Ki inin ölümünden sonra mirasb,rakan olarak isimlendirilmesi için gerçek ki i olmas, d, ,nda ba kaca herhangi bir özellik, sözgelimi fiil ehliyetinin yahut belli bir malvarl , ,n,n olmas, ko ulu aranmaz². Bununla birlikte, Türk Medeni Kanunu'na göre, tüzel ki ilerinin mirasb,rakan olmaları, mümkün de ildir³. O halde her gerçek ki i, ölümüyle birlikte kaç,n,lmaz ekilde, mirasb,rakan olarak hukuk düzeninde yer al,r⁴.

Ki i ve kavram olarak mirasç, ise mirasb,rakan,n terekesi üzerinde külli halef s,fat,yla hak sahibi olan gerçek veya tüzel ki idir⁵. Mirasç,l,k ehliyeti, genel hak ehliyetinin içerisinde yer ald, , için mirasb,rakan d, ,ndaki her gerçek veya tüzel ki inin⁶ mirasç, olmas, mümkündür⁷. Mirasç,l,k s,fat,, mirasb,rakan,n ölümüyle birlikte, mirastan yoksunluk veya mirasç,l,ktan ç,karma yahut mirastan feragat söz konusu olmad,kça, yasa gere i kendili inden veya mirasb,rakan,n iradesi sonucunda kazan,l,r. Birinci ihtimalde yasal mirasç,l,k, ikinci ihtimalde ise atanm, mirasç,l,k söz konusu olur. Atanm, mirasç,l,k s,fat,, mirasç, atama hukuki i lemi sonucunda elde edilir.

B. Mirasç, Atama Kavram,

Hukuki i lem ve kavram olarak mirasç, atama, mirasb,rakan,n, vasiyetname veya miras sözleşmesi yoluyla, bir veya birden fazla gerçek veya tüzel ki iyi, terekesinin tamam, veya belirli bir oran, üzerinde külli halef s,fat,yla hak sahibi k,lmas,d,r⁸. 4721 say,l, Türk Medeni Kanunu'nun öMirasç, Atamaö ba l,kl, m. 516 hükmüne göre, ö(1)

¹ KOCAYUSUFPA AO LU, Necip: Miras Hukuku, 3. bs., Filiz Kitabevi, stanbul 1987, s. 30; AKKANAT, Halil: Ölümün Özel Hukuk İli kilerine Etkisi, Filiz Kitabevi, stanbul 2004, s. 37.

² AKKANAT, s. 37.

³ MRE, Zahit / ERMAN, Hasan: Miras Hukuku, 13. bs., Der Yay,nlar,, stanbul 2017, s. 9; SEROZAN, Rona / ENG N, Baki lkay: Miras Hukuku, 5. bs., Seçkin Yay,nc,l,k, Ankara 2018, s. 113; SARI, Suat: Uygulamal, Miras Hukuku, 5. bs., Filiz Kitabevi, stanbul 2017, s. 16.

⁴ Ki inin gaipli ine karar verilmesi durumunda yine ayn, hukuki sonuca ula ,l,r. Gerçekten ki inin gaipli ine karar verilmesi durumunda ölüme ba l, haklar, TMK m. 35 hükmü gere i, gaibin ölümü ispatlanm, gibi kullan,l,r. Hakk,nda gaiplik karar, verilmi ki inin mirasç,lar, veya miras,nda hak sahibi olan ki iler, TMK m. 584 hükmü gere i, güvence göstermek kayd,yla tereke mallar,n,n kendilerine teslimini isteyebilirler.

⁵ AKKANAT, s. 38; MRE / ERMAN, s. 12; NAN, Ali Naim / ERTA , eref / ALBA , Hakan: Miras Hukuku, 8. bs., leri Kitabevi, zmir 2012, s. 67; ÖZTAN, Bilge: Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle), 8. bs., Turhan Kitabevi, Ankara 2017, s. 14-15; DURAL, Mustafa / ÖZ, Turgut: Türk Özel Hukuku, C. IV: Miras Hukuku, 10. bs., Filiz Kitabevi, stanbul 2016, s. 5-6; ANTALYA, Gökhan / SA LAM, pek: Miras Hukuku, 3. bs, Legal Yay,nc,l,k, stanbul 2015, s. 39; AYAN, Mehmet: Miras Hukuku, 5. bs., Mimoza Yay,nlar,, Konya, 2009, s. 10; SARI, s. 19.

⁶ Tüzel ki iler, nitelikleri itibariyle, ancak atanm, mirasç, olabilirler. Bu kural,n istisnas, ise devlet tüzel ki ili idir. Ki i öldü ünde, yani mirasb,rakan oldu unda, geriye yasal ve/veya atanm, mirasç, b,rakmam, ise Devlet, ölen ki inin yasal mirasç,s, olur (TMK m. 501). Devletin atanm, mirasç, olmas,na da herhangi bir engel bulunmamaktadır.

⁷ AKKANAT, s. 38; SEROZAN / ENG N, s. 113.

⁸ ESCHER, Arnold: Medeni Kanun erhi, Üçüncü K,s,m, Miras Hukuku, çev. Sabri akir Ansay, Ankara 1949, s. 223 vd.; TUOR, Pierre: sviçre Medeni Kanunu'nun Federal Mahkeme çtihatlar,na Göre Sistemli zah,, çev. Amil Artus, Ankara 1956, s. 386 vd.; GÖNENSAY, Samim / B RSEN, Kemalettin: Miras Hukuku, 2. bs., stanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yay,nlar,, stanbul 1963, s. 131 vd.; KÖPRÜLÜ, Bülent: Miras Hukuku Dersleri, 2. bs., stanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yay,nlar,, stanbul 1985, s. 169 vd.; KOCAYUSUFPA AO LU, s. 258 vd.; ENER, Esat: Eski ve Yeni Miras Hukuku erhi, Seçkin Kitabevi, Ankara 1988, s. 431 vd.; AY TER, Nu in / KILIÇO LU, Ahmet M.: Miras Hukuku, 2. bs., Sava Yay,nlar,, Ankara 1991, s. 100 vd.; O UZMAN, M. Kemal: Miras Hukuku, 6. bs., Filiz Kitabevi, stanbul 1995, s. 138 vd.; WEIMAR, Peter: BernerKommentar, Band/Nr. III/1/1/1, Art. 483, Bern 2009, N. 2; KÜÇÜKAYDIN, Emine Asl.: öMirasç, Atamaö, stanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuas,, C. 75, S. 1, s. 432-433; MRE / ERMAN, s. 121 vd.; NAN / ERTA / ALBA , s. 220 vd.; SEROZAN / ENG N, s. 360 vd.; AYAN, s. 93-95; KILIÇO LU, Ahmet M.: Miras Hukuku, 8. bs., Turhan Kitabevi, Ankara 2018, s. 146 vd.; ÖZTAN, s. 290 vd.; STAEHELIN, Daniel: BaslerKommentar, Zivilgesetzbuch II, Art. 483, Basel 2015, N. 1 vd.; HRUBESCH-MILLAUER, Stephanie: CHK-Handkommentar zum SchweizerPrivatrecht, Erbrecht Art. 457-640 ZGB, Zürich 2016, N. 1 vd.; HATEM , Caner TA ATAN

Mirasb,rakan, miras,n,n tamam, veya belli bir oran, için bir veya birden çok ki iyi mirasç, atayabilir. (2) Bir kiinin, miras,n tamam,n, veya belli bir oran,n, almas,n, içeren her tasarruf, mirasç, atanmas, say,l,r.ö

Mirasç, atama, vasiyetname veya miras sözleşmesi yoluyla gerçekleştirilebilir⁹. Mirasç, atama, vasiyetname yoluyla gerçekleştirildiği takdirde, atanmış mirasç,n,n bu işlemi katılmaması, yahut onu kabul etmesi söz konusu olmaz¹⁰. Bu husus, vasiyetnamenin muhataba yöneltilmesi gerekli olmayan tek taraflı, irade açıklaması, özelliğinden anlaşılabılır.

Mirasç, atamanın miras sözleşmesi yoluyla gerçekleştirildiği hallerde sözleşme tarafları, mirasç, atanması, hususunda irade açıklamaları, uyuşmazlık gerektirmez. Miras sözleşmesi tarafları, mirasç, atayan ve atanmış mirasç, olduğu hallerde tarafları söz konusu işlem üzerinde irade açıklamaları, uyuşmazlık gerekir. Ne var ki miras sözleşmesiyle atanan mirasç,, her zaman sözleşmenin tarafı, olmak zorunda değildir. Atanmış mirasç,, sözleşmenin tarafı, olmayan bir üçüncü kişi olabilir. Bu halde, vasiyetnameye benzer şekilde, miras sözleşmesiyle mirasç, atanacak sözleşme, kiinin işlemi katılmaması, yahut onu kabul etmesi yine gerekmez. Miras sözleşmesinin tarafı, olmayan atanmış mirasç,n,n, miras, reddedebileceği inde tereddüt edilmemelidir. Buna karşın, miras sözleşmesinin tarafı, olan kimsenin miras, ret hakkı, bulunmamaktadır. Zira TMK m. 605 hükmüne göre miras, ret hakkı, yalnızca mirasç,lara tanınmaktadır.

Mirasb,rakanın ödemediği aczi açıklama belli veya resmen tespit edilmiş olsa dahi bu durum mirasç, atamasına engel olmaz. Atanmış mirasç,lar, tereke borçları olsa dahi, mirasın açıklaması, ile birlikte tereke üzerinde hak sahibi olurlar.

Mirasç, atama vasiyetname yoluyla gerçekleştirildiği takdirde, mirasb,rakanın bu tasarrufunu, kendisinin ölümüne kadar her zaman serbestçe geri alabileceği inde tereddüt yoktur. Buna karşın, mirasç, ataması, miras sözleşmesi yoluyla gerçekleştirilirse, bu tasarrufun mirasb,rakan, tarafından, nitelikte olduğu yönünde bir karine söz konusu olur¹¹. Bu halde de ancak miras sözleşmesinden dönülmesine ilişkin esaslar dahilinde mirasç, atama işleminden dönülebileceği söylenebilir.

Atanmış mirasç,, tek, yasal mirasç,da olduğu gibi, mirasb,rakanın ölümünden önce mirasç,lar, s, fat, n, kendiliğinden kazanır. Bu halde atanmış mirasç,lar, tarafından sonuçları yasal mirasç,lar,la benzer nitelik gösterirler. Ne var ki atanmış mirasç,, kural olarak saklı paylı mirasç, olmadıkça, için, tenkis davası, açamaz yahut mirasb,rakandan önce ölümü halinde kendi altsoyu halefiyet yoluyla mirasb,rakana mirasç, olmaz¹². Stisnai olarak atanmış mirasç,n,n aynen, zamanda saklı paylı mirasç, olması, halinde sayılan hususlar, gerçekleşmesi mümkün olabilir. Fakat dikkat edilmelidir ki bu halde de tenkis davası, açma hakkı, yahut mirasın halefiyet yoluyla altsoya geçmesi, atanmış mirasç,lar, içinde yasal mirasç,lar, tarafından sonuçları, olarak gerçekleştirilir.

Mirasb,rakan, terekesinin tamamını, mirasç, atadıkça, kiye bırakabilir. Geride saklı paylı mirasç,n,n bulunmaması, halinde bu işlem, ölüme bağlı tasarrufları hükümsüzlüküne ilişkin esaslar saklı kalmak kaydıyla geçerlidir. Aynen, şekilde, terekenin yalnızca belirli bir oranını, da atanmış mirasç,lar, bırakılması, mümkündür. Mirasb,rakan, terekesinin belirli bir oranı, için mirasç, atama, ve terekesinin geriye kalan kısmı, için de herhangi bir tasarrufta bulunmamak, üzerinde tasarruf edilmeyen kısım yasal mirasç,lara kalır (TMK m. 514/2). Sözgelimi, mirasb,rakanın ölüme bağlı tasarrufta terekesinin yarısını, arkadaşına, Aya ait olacak şekilde, söylemiş ve böylece herhangi bir tasarrufta bulunmamak, A atanmış mirasç, olarak terekenin yarısını, üzerinde küllî halef s, fat, yla hak sahibi olurken terekenin geriye kalan kısmı, da payları, oranında yasal mirasç,lara geçer¹³. Bu halde yine saklı paylı mirasç,lar, tenkis davası, açma hakları, saklı olduğu dikkat edilmelidir.

Mirasç, atama işlemine, ölüncüye kadar bakma sözleşmelerinde de açıklama rastlanılmır¹⁴. Gerçekten, ölüncüye kadar kendisine bakılmaması, isteyen kiinin, ölümünden önce malvarlığını, elinde tutmak istemesi anlaşılabilir bir durumdur. Ölüncüye kadar bakma sözleşmesiyle mirasç, atanması, halinde bu sözleşmenin miras hukuku niteliğinden dolayı, kabul

Hüseyin: Miras Hukuku, 6. bs., Onur Kitabevi Yayınları, İstanbul 2017, s. 83; DURAL / ÖZ, s. 141 vd.; ANTALYA / SAĞLAM, s. 184 vd. Roma hukukunda da mirasç, atama (*heredis institutio*) mümkündür. Ne var ki kolektif mülkiyet anlayışı, hakim olduğu ilk dönemlerde, malvarlığını, ölen kimseye değil aileye ait olduğu u, bu sebeple mirasb,rakan tarafından belirlenen kiinin bugünkü anlamda mirasç, değil yalnızca aile malvarlığını, yöneten bir kimse olduğu u, bireysel mülkiyet anlayışı, hakim olduğu dönemin bugünkü anlamda mirasç, atamanın da bağlayıcı olduğu u kabul edilmektedir. Ayrıca bkz. KAYAK, Sevgi: öRoma Hukukunda Mirasç, Atama, Prof. Dr. Hasan Erman'ın Armağanı, Der Yayınları, İstanbul 2015, s. 566, dn. 1.

⁹ WEIMAR, N. 1; AYTER / KILIÇOĞLU, s. 100; ÖZTAN, s. 290; ANTALYA / SAĞLAM, s. 185.

¹⁰ NAN / ERTA / ALBA, s. 220.

¹¹ DURAL, Mustafa: Miras Sözleşmeleri, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İstanbul 1980, s. 115-116.

¹² SEROZAN / ENGİN, s. 362; NAN / ERTA / ALBA, s. 221. Atanmış mirasç,n,n mirasb,rakandan önce ölmesi durumu hakkında bkz. III.B.

¹³ WEIMAR, N. 8; NAN / ERTA / ALBA, s. 219-220. Görülüyor ki bu halde hem iradi mirasç,lar, hem de yasal mirasç,lar, düzenleri aynen, andayürlüğe girerler. Ayrıca bkz. SEROZAN / ENGİN, s. 163-164.

¹⁴ TUOR, s. 393; DURAL, s. 123.

edilmektedir¹⁵. Buna ili kin TBK m. 611 hükmüne göre *öBak,m borçlusu, bak,m alacakl,s, taraf,ndan mirasç, atanm, sa, ölünceye kadar bakma sözle mesine miras sözle mesine ili kin hükümler uygulan,rö*¹⁶. Bu hüküm çerçevesinde, ölünceye kadar bakma ko uluyla mirasç, atamas, yaln,z miras sözle mesiyle gerçekle tirilebilir. Kald, ki ölünceye kadar bakma sözle mesi tam iki tarafl, borç yükleyen bir sözle medir. Tek taraf, hukuki i lem yoluyla ölünceye kadar bakma sözle mesi kurulmas, mümkün de ildir. Vasiyetnamede yer alan ölünceye kadar bakma ko uluyla mirasç, atamas, tasarrufu, ekil ko ulu eksikli i sebebiyle iptal edilebilir¹⁷. Tasarrufun iptalini talep eden mirasç,lar,n veya vasiyet alacakl,lar,n,n, söz konusu hakk, dürüstlük kural, çerçevesinde kullanmalar, gerekti inde tereddüt yoktur. Mirasç, atama tasarrufunun iptal edilebilir oldu unu bilen veya bilmesi gereken mirasç, veya vasiyet alacakl,s, taraf,ndan aç,lan iptal davas,, özellikle ölünceye kadar bakma ediminin yerine getirildi i durumlarda, TMK m. 2/2 hükmü gere i reddedilmelidir.

Mirasb,rakan, diledi i kadar gerçek veya tüzel ki iyi, diledi i oranlarda mirasç, olarak atayabilir. Mirasç, atanan ki i say,s,n,n bir önemi bulunmamaktad,r. Mirasç,n,n hangi oranda mirasç, atand, ,n,n aç,kça belirli olmamas, halinde mirasç, atama i lemi kendili inden geçersiz olmaz. Burada mirasç, atama iradesinin yorumlanmas, sonucunda bir çözüme ula ,l,r¹⁸.

III. M RASÇI ATAMA RADES N N GÖRÜNÜMÜ

A. Vasiyet Alacakl,s, Belirlemeden Fark,

Vasiyet alacakl,s, belirleme, TMK hükümlerinde tan,mılanm, de ildir. Bununla birlikte TMK m. 517/2 hükmüne göre mirasb,rakan, bir kimseye onu mirasç, atamaks,z,n belirli bir mal b,rakma yoluyla kazand,rmada bulunabilir. Hükümde yer alan belirli mal b,rakma, vasiyet olarak de erlendirilmelidir. Buna göre TMK m. 517/2 hükmü, neyin vasiyet say,lmayaca ,n, belirtmekte ve temel olarak mirasç, atama say,lmayan kazand,rma ölçüsünü ele almaktad,r. Bu hüküm çerçevesinde vasiyet alacakl,s, belirleme i lemi, mirasb,rakan,n, bir kimseye, ölüme ba l, olarak, malvarl, , üzerinde alacak hakk, kazand,rma olarak tan,mılanabilir¹⁹.

Mirasç, atama ve vasiyet alacakl,s, belirleme i lemleri, tan,mılan,ndan da anla ,laca , üzere, sonuçlar, itibariyle büyük farklarla ayr,lmaktad,r. Öncelikle mirasç, atanan ki i, tereke üzerinde tamamen veya belirli bir oran üzerinde hak sahibi olurken vasiyet alacakl,s, yaln,z belirli mallar üzerinde alacak hakk, sahibi olur²⁰. Külli halef olan atanm, mirasç,, mirasb,rakan,n ölümüyle birlikte tereke üzerinde do rudan do ruya ve kendili inden bir ayni hak kazan,rken cüzi halef olan vasiyet alacakl,s,, yaln,z yasal ve atanm, mirasç,lara kar , yönetilebilecek bir alacak hakk, elde eder²¹. Bundan ba ka, mirasç, atanan ki i tereke borçlar,ndan ki isel malvarl, , ile sorumluyken vasiyet alacakl,s,n,n tereke borçlar,ndan sorumlu tutulmas, mümkün de ildir²².

Mirasç, atama ile vasiyet alacakl,s, belirlemedeki bir di er fark ise, külli ve cüzi halefiyet ayr,m,na ba l, olarak, vasiyet alacakl,s,n,n TMK m. 600/3 hükmü gere i vasiyet edilen mal,n teslimini veya hakk,n devrini dava yoluyla talep etmesi gerekmesidir. Atanm, mirasç, ise miras pay, üzerinde hak sahibidir. Atanm, mirasç,n,n miras pay,na dü enmal,n teslimini veya hakk,n devrini talep edebilmesi için, TMK m. 598/2 hükmü do rultusunda atanm, mirasç, oldu una dair belgenin verilmesi yeterlidir. Belirtmek gerekir ki an,lan mirasç,l,k belgesi ile mirasb,rakana ait ayni haklar,n resmi senet düzenlenmeksizin mirasç, ad,na tescil edilmesi Tapu Sicili Tüzü ü m. 20/1,a hükmü do rultusunda da mümkündür²³.

Mirasç, atamas, ile vasiyet alacakl,s, belirleme aras,nda önemli farklar bulundu u anla ,lmaktad,r. Ne var ki ölüme ba l, tasarrufun mirasç, atamas, niteli inde olup olmad, ,, mirasb,rakan,n gerçekte bir mirasç, m, atad, , yahut yaln,z bir vasiyet alacakl,s, m, belirledi i her zaman kolayl,kla tespit edilemez. Bu halde, ölüme ba l, tasarrufun yorumlanmas, gerekir.

Ölüme ba l, tasarrufun yorumlanmas,nda dikkate al,nacak ilk husus mirasç, ataman,n ölüme ba l, tasarruf ekillerinden hangisi ile yap,ld, ,d,r. Zira vasiyetname, her zaman serbestçe geri al,nabilen tek tarafl, bir ölüme ba l, tasarruf oldu undan vasiyetnamede güveni korunmay, gerektiren herhangi bir irade aç,klamas, muhatab, bulunmaz.

¹⁵ TUNÇOMA , Kenan: Ölünceye Kadar Bakma Akdi, Ankara 1959, s. 28-29; AKARTEPE, Alpaslan: Ölünceye Kadar Bakma Sözle mesi, 2. bs., Vedat Kitapç,l,k, stanbul 2010, s. 27-28.

¹⁶ Yarg. 2. HD T. 08.03.2005 E. 2004/17026 K. 2005/3505 *öDavac,, ölünceye kadar bakma sözle mesi ile mirasb,rakan taraf,ndan sa l, ,nda miras,n,n tamam, için mirasç, atand, ,na göre atanm, mirasç, oldu una ili kin belge verilmesi gerekirken, sözle menin miras b,rakana sa l, ,nda ifas, gereken bir yükümlülük yükledi i gözetilmeden yaz,l, ekilde red karar, verilmesi usul ve yasaya ayk,r,d,r.ö Kazanc, Otomasyon Eri im Tarihi: 01.06.2018.*

¹⁷ Yarg. 2. HD T. 27.04.1976 E. 1976/3108 K. 1976/3674 Kazanc, Otomasyon Eri im Tarihi: 01.06.2018.

¹⁸ Maddi anlamda ölüme ba l, tasarruf, ölüme ba l, tasarrufun ekline göre yorumlan,r. Vasiyetnamenin yorumlanmas,nda irade teorisi, miras sözle mesinin yorumlanmas,nda ise güven teorisi etkili olur. Ayr,ca bkz. DURAL / ÖZ, s. 218-224.

¹⁹ Benzer tan,m için bkz. DURAL / ÖZ, S. 143.

²⁰ TUOR, s. 386; MRE / ERMAN, s. 121-122; NAN / ERTA / ALBA , s. 223; KILIÇO LU, s. 147; HATEM , s. 83.

²¹ MRE / ERMAN, s. 122; DURAL / ÖZ, s. 144; NAN / ERTA / ALBA , s. 223; KILIÇO LU, s. 147-148.

²² TUOR, s. 386; MRE / ERMAN, s. 122; AY TER / KILIÇO LU, s. 100; KILIÇO LU, s. 148.

²³ Bu yönde bkz. Yarg. 3. HD T. 06.12.2010 E. 2010/12478 K. 2010/19947 Kazanc, Otomasyon Eri im Tarihi: 01.06.2018.

Bu nedenle vasiyetnamenin yorumunda mirasb,rakan,n iradesi esas al,n,r²⁴. Miras sözleşmesi ise, vasiyetnameden farklı olarak, iki taraflı, bir hukuki işlemdir. Bu nedenle miras sözleşmelerinde, mirasb,rakan,n irade açıklamasına olan güveni korunacak bir muhatap yer alır. O halde, miras sözleşmesi yorumlanırken de mirasb,rakan,n iradesi yerine, muhatap bu irade açıklamasına vermesi gereken anlam esas al,n,r²⁵. Görülüyor ki ölüme bağlı tasarrufun mirasçısı, ataması, niteliği ve taşıdığı yükümlülükler, öncelikle tasarrufun ekline bakılacak, sonra söz konusu ekil vasiyetname ile mirasb,rakan,n iradesine, miras sözleşmesi ile söz konusu mirasb,rakan,n iradesine vermesi gereken anlam öncelik tanıyacaktır.

Ölüme bağlı tasarrufun mirasçısı, atama niteliği ini tespit ederken, büründüğü ekil ister vasiyetname ister miras sözleşmesi olsun, tasarruf içerisinde açık ve belirli sözcük yahut deyimlerin kullanılmasına, sözcüğü mirasçısı ifadesinin geçmesi, gerekmez²⁶. Nihayetinde, ölüme bağlı tasarrufun yorumlanmasında, elde edilecek anlam esas al,n,r²⁷.

Mirasçısı, ataması, hangi hallerde gerçekleşeceğini düzenleyen TMK m. 516/2 hükmüne göre *“Bir kiinin mirasını tamamını, veya belli bir oranını, alması, içeren her tasarruf, mirasçısı, atanması, sayılır”*. Buna göre, ölüme bağlı tasarruf içerisinde, terekenin tamamı, veya belirli bir oranını, bir kişiye yahut kişilere bırakılması, her halde mirasçısı, ataması, kabul edilir²⁸. Ölüme bağlı tasarrufun mirasçısı, ataması, niteliği içinde mi olduğu yahut yalnızca vasiyet alacaklısı, mı, belirlediği, söz konusu tasarrufun bütünüyle ele alınarak incelenmesi sonucunda tespit edilebilir.

Ölüme bağlı tasarrufta mirasb,rakan,n kullandığı, sözcük ve deyimler, terekesinin tamamı, veya belirli bir oranına ilişkin ise mirasçısı, atama iradesinin varlığına, tespite güçlük çekilmez. Buna karşın öyle haller olur ki vasiyet alacaklısı, tayin edilmiş görünen kimsenin aslında mirasçısı, atandığı, sonucuna dahi varılabılır. Sözcüğü, bütün malvarlığı, bir çiftlikten ibaret olan mirasb,rakan M, vasiyetname yoluyla çiftliğini arkadaşına, Aya bırakması, ise bunun salt bir vasiyet alacaklısı, belirlemesi olduğu sonucuna varmak mümkün değildir²⁹. Bu örnekte bir kiinin mirasını tamamını, alması, söz konusu olduğundan ilgili tasarruf, aksi ispat edilmedikçe, TMK m. 516/2 hükmünde yer alan yasal karine gereği mirasçısı, ataması, niteliği taşıdığıdır³⁰.

Ölüme bağlı tasarrufta mirasçısı, olarak atandığı, görülen kimsenin aslında vasiyet alacaklısı, belirlendiği sonucuna varmak da mümkündür. Sözcüğü, antikacı, A, ölümünün ardından dükkanında bulunan mallar, için arkadaşına, B, mirasçısı, olarak atadığına, belirtmişse, tasarruf içerisinde mirasçısı, terimi geçmesi olması, her halde vasiyet alacaklısı, belirlendiği sonucuna varılabılır³¹. Bununla birlikte, malların terekenin tamamını, yahut belirli bir oranını, oluşturduğu hallerde ölüme bağlı tasarrufun yorumlanmasında, mirasçısı, atandığı, sonucuna da varılabılır.

B. Birden Fazla Kiinin Mirasçısı, Atanması,

Terekenin bütünü için bir kiinin mirasçısı, olarak atanması, mümkün olduğu gibi birden fazla kiinin de mirasçısı, olarak atanması, mümkündür. Atanmış mirasçısı, veya mirasçısı, varsa yasal mirasçısı,larla birlikte, terekede yer alan hak ve borçlara ehil olurlar.

Yasal mirasçısı,lar da mirasçısı, olarak atanması, mümkündür³². Aynı zamanda atanmış mirasçısı, olan yasal mirasçısı, yasal miras payı, üzerindeki hakkı, aksi ölüme bağlı tasarruftan anlaşılmadıkça, ortadan kalkmaz³³.

²⁴ ERGÜNE, Mehmet Serkan: Vasiyetnamenin Yorumu, On İki Levha Yayınları, İstanbul 2011, s. 17-20; SEROZAN / ENGİN, s. 420-421.

²⁵ KOCAYUSUFPA / ÖZLU, s. 327; SEROZAN / ENGİN, s. 421.

²⁶ GÖNENSAY / BİRSEN, s. 131; ERGÜNE, s. 92; NAN / ERTA / ALBA, s. 220-221; HRUBESCH-MILLAUER, N. 2.

²⁷ ESCHER, s. 224; STAEHELIN, N. 4; HRUBESCH-MILLAUER, N. 1; AYTER / KILIÇOĞLU, s. 101; ÖZÜZMAN, s. 138; SEROZAN / ENGİN, s. 361; ERGÜNE, s. 92.

²⁸ Mirasb,rakan,n, malvarlığı, tamamını, içeren tasarrufunun mirasçısı, ataması, niteliği ve taşıdığı yükümlülükler, yönünde bkz. Yargıt 14. HD T. 06.10.2015 E. 2015/2344 K. 2015/8484 Kazanc, Otomasyon Erişim Tarihi: 01.06.2018. Karara konu olayda mirasb,rakan, malvarlığı, tamamını, erkek kardeğine bırakırken kendisini mirasçısı, olarak tayin ettiğini de ayrıca belirtmiştir. Ne var ki Yargıt 14. HD T. 25.06.2015 E. 2015/2177 K. 2015/7059 sayılı kararında, gerekçesi tam olarak anlaşılacak şekilde, mirasb,rakan,n(...) bulunan gayrimenkuldeki hissemizin tamamını, ve banka hesabındaki paranı tamamı, ile terekeme zühür edecek diğer bir umumî menkul, gayrimenkul emval, e ya para, hisse senedi vesairenin tamamını, T.D. 'ne terk ve vasiyet eyledim" yönündeki bütün malvarlığına yönelik tasarrufu mirasçısı, atama olarak kabul edilmemiştir. Kazanc, Otomasyon Erişim Tarihi: 01.06.2018.

²⁹ Mirasb,rakan,n, söz konusu çiftliğin vasiyet ediyorum eklinde bir beyanla arkadaşına bırakması, halinde dahi mirasçısı, atama söz konusu olur. Belirtelim ki burada bir yandan mirasb,rakan,n gerçek iradesi araştırılabilirken diğer yandan da TMK m. 516/2 hükmünde yer alan ve bütün malvarlığı, bırakılması, aksi ispat edilmedikçe mirasçısı, atama sayılmamasına ilişkin yasal karine dikkate alınır. Aynı yönde bkz. ESCHER, s. 224.

³⁰ ÖZÜZMAN, s. 138; KÖPRÜLÜ, s. 170, dn. 89; AYTER / KILIÇOĞLU, s. 101; MRE / ERMAN, s. 123; ANTALYA / SAĞLAM, s. 184. Aynı yönde bkz. GÖNENSAY / BİRSEN, s. 131-132; ERGÜNE, s. 93.

³¹ Benzer yönde örnekler için bkz. AYTER / KILIÇOĞLU, s. 101; MRE / ERMAN, s. 122-123; AYAN, s. 94; ERGÜNE, s. 93-94.

³² ESCHER, s. 208-209, 224-225; Yargıt 8. HD T. 11.03.2014 E. 2013/7612 K. 2014/3929 Kazanc, Otomasyon Erişim Tarihi: 01.06.2018. Roma hukukunda yasal mirasçısı, ve atanmış mirasçısı, aynı anda bulunması, mümkün değildir. Atanmış mirasçısı, varlığı, halinde yasal mirasçısı, ortadan kalkmaz, kabul edilirdi. Bkz. KAYAK, s. 569-569.

³³ ANTALYA / SAĞLAM, s. 184. Kararı ERGÜNE, s. 95. Yasal mirasçısı, aynı zamanda atanmış mirasçısı, olması, ihtimalinde gerçek bir mirasçısı, Türk Medeni Kanunu'na Göre Mirasçısı, Atama

Birden fazla kiinin mirasç, atanmas, ancak miras paylar,n,n aç,kça belirli olmamas, halinde bu paylar,n ne oranda olaca , yasadâ çözüme kavu turulmu bir husus de ildir. Ö retide birden fazla kiinin mirasç, olarak atanmas, ve miras paylar,n,n belirli olmamas, halinde, yasal mirasç,l, a ili kin hükümlere k,yasen, herkesin e it oranda mirasç, olarak kabul edilmesi gerekti i görü ü hakimdir³⁴.

Mirasb,rakan, yaln,zca yasal mirasç,lar,n, mirasç, atam, olabilir. Bu halde, aksi tasarruftan anla ,lmad,kça, yasal mirasç,l,k esaslar,na ba l, kal,nmak istendi i kabul edilmektedir³⁵. Sözgelimi mirasb,rakan A'n,n ölümünden sonra geriye e i ve çocu unu mirasç, olarak atad, , ihtimaldebunlar,n yasal miras paylar, oran,nda, e in 1/4 ve çocu un 3/4 oran,nda miras pay,na hak kazand, , sonucuna var,l,r.

Mirasb,rakan,n yaln,zca atanm, mirasç,lar, da söz konusu olabilir. Bu halde, aksi tasarruftan anla ,lmad,kça, bütün atanm, mirasç,lar,n e it paylar, oldu u sonucuna var,l,r³⁶. Sözgelimi, mirasb,rakan A, ölümünden sonra malvarl, ,n, çocukluk arkada lar, B, C ve Döye b,rakt, , takdirde her bir atanm, mirasç,n,n 1/3 oran,nda mirasç, olaca , söylenebilir.

Say,lan ihtimallerin bir arada bulunmas,, yani mirasb,rakan,n yasal mirasç,lar, varken ba kalar,n, mirasç, atamas, mümkündür. Sözgelimi mirasb,rakan,n bir altsoyu bulundu u halde ba ka iki ki iyi de bütün terekesi için atanm, mirasç, olarak belirlemesi halinde nas,l bir çözüme ula mak gerekti i tart, labilir. Burada, öncelikle tespit edilmesi gereken husus, yasal mirasç,ya nas,l bir kazand,rma yap,ld, ,d,r. E er yasal mirasç,ya hiçbir kazand,rma yap,lmak istenmiyorsa, aksi tasarruftan anla ,lmad,kça, terekenin tamam, her iki atanm, mirasç,ya e it olarak payla t,r,l,r. Yasal mirasç,n,n sakl, paydan do an hakk,n, ayr,ca ileri sürmesi gerekir³⁷.

Mirasb,rakan taraf,ndan yasal mirasç,ya da kazand,rma yap,lmak istenebilir. Bu halde terekenin payla t,r,l,mas,nda birden fazla ihtimal söz konusu olabilir. Birinci ihtimalde yasal mirasç,n,n, yasal pay,n, ald,ktan sonra kalan pay,n yasal ve atanm, bütün mirasç,lara payla t,r,l,mas,, ikinci ihtimalde terekenin yasal ve atanm, bütün mirasç,lara e it olarak payla t,r,l,mas, söz konusu olur. Burada, aksi ölüme ba l, tasarruftan anla ,lmad,kça, terekenin bir bütün olarak ele al,nmas, ve bütün mirasç,lar,n e it payl, olarak kabul edilmesi gerekti i çözümlünün uygun oldu u kan,s,nday,z³⁸. Zira mirasb,rakan,n, yasal mirasç,n,n asl,nda bir pay, olmad, ,, miras,ndan yasal mirasç,ya pay kalmas, gerekti i dü üncesinden hareket ederek böyle bir tasarrufta bulunmas, daha olas,d,r. Kald, ki yasal mirasç, tek ki iden ibaret oldu u halde, bu durumda atanm, mirasç,ya verilecek bir pay olamayaca , aç,kt,r. Yasal mirasç, ayn, zamanda sakl, payl, mirasç, ise sakl, paydan do an hakk,n, ayr,ca ileri sürmelidir.

C. Mirasç, Ataman,n Ko ula Ba lanmas

Ölüme ba l, tasarruflar, geciktirici veya bozucu ko ula ba lanabilir. TMK m. 515/1 hükmüne göre *öMirasb,rakan, ölüme ba l, tasarruflar,n, ko ullara veya yüklemelere ba layabilirö*. Maddi anlamda bir ölüme ba l, tasarruf olan mirasç, ataman,n da bu çerçevede ko ula ba lanabilece inde tereddüt duyulmamal,d,r³⁹. Mirasç, atama, kural olarak, hem geciktirici ko ula hem de bozucu ko ula ba lanabilir. Sözgelimi mirasb,rakan, arkada , Aöy, üç y,l içerisinde hukuk doktoru olmas, ko uluyla mirasç, atam, sa geciktirici ko ul⁴⁰; arkada , Aöy,n yurtd, ,na yerle mesi halinde mirasç,l,ktan ç,kaca ,n, öngörmü se bozucu ko ul⁴¹ söz konusu olur.

Mirasç, ataman,n ba land, , ko ulun türü, do ald,r ki mirasç,l,k s,fat,n,n kazan,l,mas,nda farklı, gösterir. Geciktirici ko ulun gerçekte mesinden önce mirasç,l,k s,fat, henüz kazan,lm, de ildir. Bu s,fat, ancak ko ulun gerçekte mesinden sonra kazan,l,r⁴². Buna kar ,n mirasç, atama bozucu ko ula ba land, , takdirde mirasb,rakan,n ölümü ile birlikte mirasç,l,k s,fat, kazan,l,r. Ne var ki bozucu ko ulun gerçekte mesi halinde mirasç,l,k s,fat, da ileriye etkili olarak sona erer⁴³.

Mirasç, ataman,n ko ula ba lanmas,nda incelenmesi gereken bir di er önemli konu da ikameli tasarruflard,r. Mirasb,rakan, TMK m. 520 hükmü do rultusunda mirasç, atad, , kimsenin herhangi bir sebeple mirasç, olamamas,

atama i leminin olmad, ,, mevcut yasal mirasç,n,n yasal miras pay,n,n geni letildi i yönünde bkz. DURAL / ÖZ, s. 142. Burada kan,m,zca farklı, hukuki sebeplere dayanan iki ayr, mirasç,l,k söz konusudur.

³⁴ ESCHER, s. 226; GÖNENSAY / B RSEN, s. 131; NAN / ERTA / ALBA , s. 221; ERGÜNE, s. 99; HRUBESCH-MILLAUER, N. 1.

³⁵ ERGÜNE, s. 96; HRUBESCH-MILLAUER, N. 1.

³⁶ ERGÜNE, s. 99.

³⁷ ERGÜNE, s. 98-99.

³⁸ Ayn, yönde bkz. ERGÜNE, s. 95-96. Her ihtimalde, say,lan bütün bu hususlar, ölüme ba l, tasarrufun yorumlanmas, sonucunda aksi yönde bir çözüme de kavu turulabilir.

³⁹ KOCAYUSUFPA AO LU, s. 272 vd.; SEROZAN / ENG N, s. 377 vd.; ANTALYA / SA LAM, s. 185. Roma hukukunda mirasç, ataman,n geciktirici veya ko ula ba lanamayaca , kabul edilmekteydi. Bu tür kay,tlar,n yer ald, , tasarruflar, vasiyetname lehine yorum ilkesi (*favortestamenti*) gere i ko uldan ar,nd,r,lm, haliyle geçerli kabul edilirdi. Bkz. KAYAK, s. 574.

⁴⁰ KOCAYUSUFPA AO LU, s. 272.

⁴¹ Benzer yönde bkz. KOCAYUSUFPA AO LU, s. 272.

⁴² KOCAYUSUFPA AO LU, s. 273.

⁴³ KOCAYUSUFPA AO LU, s. 273-274.

halinde onun yerine mirasç, olacak ki iyi, yedek mirasç,y,, belirleyebilmektedir⁴⁴. Bu halde, esas itibariyle, yedek mirasç,n,n mirasç,l,k hakk, geciktirici ko ula ba lanm, olmaktadır⁴⁵. Yedek mirasç, atama, bu aç,klamalar do rultusunda, geciktirici ko ula ba l, mirasç, atama olarak da nitelenebilir⁴⁶.

Benzer durum artmirasç,l,кта da söz konusudur. Gerçekten, TMK m. 521 hükmüne göre *öMirasb,rakan, ölüme ba l, tasarrufuyla önmirasç, atad, , ki iyi miras, artmirasç,ya devretmekle yükümlü k,labilirö*. Hükmün metninden de anla ,laca , üzere burada mirasb,rakan, kendisine mirasç, olacak ki iyi (önmirasç,) belirledikten sonra o ki iye mirasç, olacak bir ikinci ki iyi de (artmirasç,) belirlemektedir. Artmirasç,l,кта hem bozucu hem de geciktirici ko ulun bir arada bulundu u söylenebilir. öyle ki, önmirasç, miras,, mirasb,rakan,n ölümüyle birlikte atanm, mirasç, gibi kazan,r. Önmirasç,n,n ölümü veya tasarrufta belirlenen geçi an,ndan sonra ise artmirasç, miras, kazan,r. Burada önmirasç,n,n ölümü, önmirasç, için bozucu ko ul iken artmirasç, için geciktirici ko uldur⁴⁷.

IV. M RASÇI ATAMAYA BA LANAN SONUÇLAR

A. Miras Pay,n,n Mirasb,rakan,n Sa l, ,nda Devri

Mirasb,rakan malvarl, ,n,, henüz sa l, ,nda, miras sözle mesiyle atad, , mirasç,ya devredebilir. Gerçekten TMK m. 572/1 hükmüne göre *öMirasb,rakan, sa l, ,nda bütün malvarl, ,n, miras sözle mesiyle atad, , mirasç,ya devretmi se, bu mirasç, resmi defter düzenlenmesini isteyebilirö*. Yasa, bu hükümlerle, ölüme ba l, tasarruf olan miras sözle mesi ile sa lararas, i lem olan malvarl, ,n,n devrini birle tirmekte⁴⁸ ve ayr,ca ölümden önce miras,n intikal etmezli i (*vivantisnullahereditas*) ilkesinden de ayr,lmaktadır⁴⁹.

Hükmün metninden anla ,l,yor ki malvarl, ,n,n mirasb,rakan,n sa l, ,nda devri ancak mirasç,n,n miras sözle mesi ile atanmas, halinde mümkündür⁵⁰. Vasiyetname yoluyla atanan mirasç,ya bu hükümler do rultusunda miras pay,n,n devri söz konusu olmaz.

Hükmün uygulanabilmesi için öncelikle bir miras sözle mesiyle mirasç, atanmas,, sonras,nda mirasb,rakan,n malvarl, ,n,n bu atanm, mirasç,ya devredilmesi gerekti inde tereddüt yoktur. Söz konusu devir, TBK m. 202 kapsam,nda malvarl, ,n,n devral,nmas, niteli indedir ve sa lararas, i lem niteli i ta ,maktadır⁵¹. Bu hükmün uygulanmas,nda, haklar,n kendili inden mirasç,ya geçmesi söz konusu olmaz. Mirasç,ya devredilecek her bir hakk,n kendi geçerlilik ko ullar,n ta ,yan sa lararas, i lemler yoluyla yap,lmaz,, sözgelimi ta ,nmalzlarda tapu siciline tescil veya ta ,n,rlarda zilyetli in devri, gerekir⁵². Mirasb,rakan,n borçlar, ise yasa gere i kendili inden mirasç,ya geçmektedir. Bu geçi , TBK m. 202 kapsam,nda oldu undan ayn, zamanda alacakl,lara bildirilmeli veya ilan edilmelidir⁵³.

Miras pay,n,, mirasb,rakan,n henüz sa l, ,nda devralan mirasç,, resmi defter düzenlenmesini isteyebilir. Bu halde mirasç,, terekenin durumu hakk,nda aç,k bir fikir sahibi olacak ve tutulan deftere göre miras, ret hakk,n, kullanabilecektir⁵⁴. Resmi defter düzenlenmesi talebi, mirasç,l,k s,fat,na ba l,d,r. Mirasç,lardan yaln,z birinin talebi, resmi defter düzenlenmesi için gerekli ve yeterlidir⁵⁵. Alacakl,lar,n resmi defter düzenlenmesine r,za göstermesi gerekmez. Mirasç, resmi defter düzenlenmesi isteminde bulunmu sa, bu halde borçlar,n geçi inde aranan bildirim veya ilan gerekmez. Zira resmi defter düzenlenirken TMK m. 621 gere i mirasb,rakan,n alacaklar,na yap,lan ça r,, miras pay,n,n sa lararas, i lem niteli i ta ,d, ,na dair gerekli bilgiyi de içerir⁵⁶. Resmi defter tutulmas, halinde devral,nan borçlardan sorumluluk, TMK m. 628 vd. hükümleri do rultusunda, sadece deftere yaz,lm, borçlarla s,n,rl, olur⁵⁷.

Ayn, maddenin devam,nda, mirasb,rakan,n malvarl, ,n,n tamam,n, devrettikten sonra edindi i malvarl, ,

⁴⁴ ENG N, Baki İkyay: Yedek Mirasç,l,k, Filiz Kitabevi, İstanbul 2003, s. 5 vd.; WEIMAR, N. 1 vd.; DURAL / ÖZ, s. 171-172.

⁴⁵ DURAL / ÖZ, s. 173; ENG N, s. 30.

⁴⁶ ENG N, s. 125.

⁴⁷ GÜRPINAR, Damla: Artmirasç, Atama, Turhan Kitabevi, Ankara 2018, s. 42; DURAL / ÖZ, s. 177. Benzer yönde bkz. SEROZAN / ENG N, s. 379-380.

⁴⁸ DURAL, s. 123.

⁴⁹ SEROZAN / ENG N, s. 110-111; DURAL, s. 124.

⁵⁰ DURAL, s. 123, 124; KOCAYUSUFPA AO LU, s. 259 dn. 1.

⁵¹ DURAL, s. 126; SEROZAN / ENG N, s. 362.

⁵² DURAL, s. 127; O UZMAN, s. 139.

⁵³ DURAL, s. 127.

⁵⁴ DURAL, s. 129. Ne var ki miras pay,n,n mirasb,rakan,n sa l, ,nda devri halinde mirasç,l,k s,fat, henüz kazan,lm, de ildir. Bu halde miras, ret süresinin ne zaman ba layaca , hakk,nda bkz. III. C. Resmi defter tutulmas, hakk,nda ayr,ca bkz. KOCAYUSUFPA AO LU, s. 635 vd.

⁵⁵ DURAL / ÖZ, s. 425.

⁵⁶ DURAL, s. 127.

⁵⁷ ANTALYA / SA LAM, s. 185.

üzerinde yahut malvarl, ,n,n bir k,sm,n, devrettikten sonra geri kalan malvarl, , üzerinde mirasç,n,n hak sahibi olup olmad, , konusunda yasa birtak,m karineler de getirmi tir. Yasan,n getirdi i birinci karine do rultusunda mirasb,rakan, malvarl, ,n, henüz sa l, ,nda miras sözleşmesi ile atad, , mirasç,ya devrederse mirasç,n,n miras hakk, bu devirle edindi i malvarl, , üzerinde s,n,rl, kal,r⁵⁸. Gerçekten, TMK m. 572/2 hükmüne göre *öMirasb,rakan, malvarl, ,n,n tamam,n, devretmemi se veya tamam,n, devrettikten sonra yeni mallar edinmi se; miras sözleşmesi, aksine bir kural içermedikçe, yaln,z sa l,ta devredilmi olan mallar, kapsarö*. Bu hüküm, emredici olmayan bir karineyi içerdi i için miras sözleşmesinin taraflar, aksini kararla t,rabilir. Yasan,n getirdi i ikinci karine do rultusunda ise miras sözleşmesi ile atanm, mirasç,, mirasb,rakandan önce ölse dahi elde etti i malvarl, , kendi mirasç,lar,na geçer⁵⁹. Gerçekten, TMK m. 572/3 hükmüne göre *öMirasb,rakan,n sa l, ,nda malvarl, ,n, devretmesi halinde, miras sözleşmesinde ba ka türlü bir kural yoksa, miras sözleşmesinden do an hak ve borçlar atanm, mirasç,n,n mirasç,lar,na geçerö*. Bu hüküm de emredici olmayan bir karineyi içerdi i için miras sözleşmesinin taraflar, aksini kararla t,rabilir.

Mirasb,rakan,n henüz sa l, ,nda malvarl, ,n, devretmesine istisna tan,yan bu hüküm olmasayd, mirasç,n,n ölümü ile birlikte miras sözleşmesi TMK m. 548/1 gere i ortadan kalkacakt,⁶⁰. Kald, ki mirasç, olabilmek için mirasb,rakan,n ölümü an,nda sa olma ko ulu arayan TMK m. 580/1 hükmü gere i zaten kazan,lm, bir mirasç,l,k s,fat,ndan da söz edilemezdi⁶¹. Yasa, kendine özgü bir yedek mirasç,l, , and,ran⁶² bu hüküm sayesinde, esas itibariyle, çözümü oldukça güç sorunlar,n ortaya ç,kmas,n, engelleme olmaktadır.

B. Külli Halefîyet

Atanm, mirasç,, t,pk, yasal mirasç, gibi, mirasb,rakan,n külli halefidir⁶³. Külli halefîyet, bir kimseye ait hak ve borçlar,n tüm olarak tek bir olayla, her bir hak ve borcun devri için yasan,n arad, , özel ba kaca ko ullar,n gerçekte mesî aranmaks,z,n halefe geçmesidir⁶⁴. Gerçekten, TMK m. 599/1 hükmüne göre, *öMirasç,lar, mirasb,rakan,n ölümü ile miras, bir bütün olarak, kanun gere ince kazan,rlarö*. Ayn, maddenin ikinci f,kras,na göre de *öKanunda öngörülen ayr,k durumlar sakl, kalmak üzere mirasç,lar, mirasb,rakan,n aynı haklar,n,, alacaklar,n,, di er malvarl, , haklar,n,, ta ,n,r ve ta ,n,mazlar üzerindeki zilyetliklerini do rudan do ruya kazan,rlar ve mirasb,rakan,n borçlar,ndan ki isel olarak sorumlu olurlarö*.

Atanm, mirasç, da, t,pk, yasal mirasç, gibi, mirasb,rakan,n ölümü ile birlikte miras, kazan,r (TMK m. 599/3)⁶⁵. Mirasb,rakan,n ölümü ile birlikte külli halef olan atanm, mirasç,, mirasb,rakan,n ta ,n,mazlar üzerindeki mülkiyet hakk,n,, tapu siciline tescil gerekmeksizin kazan,r⁶⁶. Bu husus, esas itibariyle tescilsiz kazan,m hallerini düzenleyen TMK m. 705'te de aç,kça belirtilmi tir. Bundan ba ka, mirasb,rakan,n mülkiyetinde olan ta ,n,rlar da, herhangi bir zilyetlik devri gerekmeksizin atanm, mirasç,n,n mülkiyetine geçer. Ayr,ca, mirasb,rakan,n alacak haklar, da, alaca ,n devrine ili kin yaz,l, ekil ko ulu (TBK m. 184/1) gerekmeksizin atanm, mirasç,ya geçer.

Atanm, mirasç,, külli halef olarak, mirasb,rakan,n borçlar,ndan da sorumludur. Türk hukukunda, atanm, mirasç,n,n tereke borçlar,ndan ki isel olarak sorumlu oldu u, yani terekeden elde etti i malvarl, ,n,n yan, s,ra kendi malvarl, ,yla da sorumlu oldu u kabul edilmektedir⁶⁷.

Devletin yasal mirasç,l, ,nda ise bu duruma istisna getirilmi tir. TMK m. 631/2 hükmüne göre, *öDevlet, deftere yaz,lan borçlardan sadece miras yoluyla edindi i de erler ölçüsünde sorumludurö*. Ne var ki bu hüküm, miras,n devlete geçmesi, yani di er bir deyi le devletin yasal mirasç,l, , için öngörölmü tür. Devletin atanm, mirasç, oldu u hallerde reddedilmeyen miras,n borçlar,ndan da sorumlu kabul edilmesi gerekti i kan,s,nday,z⁶⁸.

Birden fazla mirasç,, yasal veya atanm, olmas, fark etmeksizin, mirasb,rakandan intikal eden borçlardan

⁵⁸ TUOR, s. 393; DURAL, s. 137-138; KOCAYUSUFPA AO LU, s. 259; O UZMAN, s. 139; DURAL / ÖZ, s. 135; ANTALYA / SA LAM, s. 185.

⁵⁹ TUOR, s. 393; DURAL, s. 139; KOCAYUSUFPA AO LU, s. 259; O UZMAN, s. 139; DURAL / ÖZ, s. 135; NAN / ERTA / ALBA , s. 221; SEROZAN / ENG N, s. 289-290, 362, 435; ANTALYA / SA LAM, s. 186.

⁶⁰ KOCAYUSUFPA AO LU, s. 259; SEROZAN / ENG N, s. 110-111.

⁶¹ TUOR, s. 393; KOCAYUSUFPA AO LU, s. 259.

⁶² SEROZAN / ENG N, s. 110-111.

⁶³ KOCAYUSUFPA AO LU, s. 258; DURAL / ÖZ, s. 142; HATEM , s. 83.

⁶⁴ KOCAYUSUFPA AO LU, s. 41 vd.; AKKANAT, s. 56 vd.

⁶⁵ TMK m. 599 hükmünün ilk f,kras,nda mirasç,lar,n mirasb,rakan,n ölümü ile birlikte miras, bir bütün olarak yasa gere i kazanacaklar, belirtildikten sonra üçüncü f,krada atanm, mirasç,lar,n da ayr,ca belirtilmesine gerek bulunmuyordu. Zira daha önce de ifade etti imiz üzere atanm, mirasç,n,n, yasal mirasç,dan miras, kazanma yönünden bir fark, bulunmamaktadır.

⁶⁶ KOCAYUSUFPA AO LU, s. 42; SEROZAN / ENG N, s. 361-362.

⁶⁷ KOCAYUSUFPA AO LU, s. 45-46; BAYGIN, Cem: Türk Miras Hukukunda Alacaklar,n Korunmas,, Seçkin Yay,nc,l,k, Ankara 2005, s. 52 vd.

⁶⁸ Ayn, yönde bkz. AYAN, s. 64. Görü ler ve tart, malar için ayr,ca bkz. HELVACI, İhan: Miras,n Reddi, 2. bs., Filiz Kitabevi, stanbul 2014, s. 45 vd. Devletin atanm, mirasç,l, , reddi hakk,nda bkz. III. C.

müteselsilen sorumlu olurlar (TMK m. 641)⁶⁹.

Atanm, mirasç,, mirasb,rakan,n ölümü ile, di er mirasç,larla birlikte miras ortakl, ,na dahil olur. Gerçekten, TMK m. 640/1 hükmüne göre *öBirden çok mirasç, bulunmas, halinde, miras,n geçmesiyle birlikte payla maya kadar, mirasç,lar aras,nda terekedeki bütün hak ve borçlar, kapsayan bir ortakl,k meydana gelirö*. Mirasb,rakan,n ölüme ba l, tasarrufuyla yahut mirasç,lar,n kendi aralar,nda anla arak bu ortakl, ,n kurulmayaca ,n, kararla t,r,malar, mümkün de ildir⁷⁰.

Mirasb,rakandan önce ölen atanm, mirasç,n,n altsoyu, halefiyet yoluyla,mirasb,rakana mirasç, olmaz. Vasiyetname yoluyla atanm, mirasç,n,n mirasb,rakandan önce ölmesi durumunda söz konusu tasarruf kendili inden hükümsüz olur. Miras sözleşmesi yoluyla atanm, mirasç,n,n mirasb,rakandan önce ölmesi durumunda ilgili tasarruf yine hükümsüz olur ancak ivazlı, miras sözleşmelerinde edimlerin geri istenebilmesi mümkündür. vazlı, miras sözleşmesiyle atanm, mirasç,n,n mirasç,lar,, TBK m. 548/2 hükmü uyar,nca, aksi kararla t,r,lmad,kça, mirasb,rakan,n miras sözleşmesi uyar,nca elde etti i ölüm tarihindeki zenginle meyi geri isteyebilirler. Atanm, mirasç,n,n miras sözleşmesinin taraf, olmad, , ihtimalde bu hakk,, sözleşme taraf, olan ki i veya mirasç,lar, kullanabilmelidir.

C. Miras, Ret Hakk,

Miras, ret hakk,, yasal veya atanm, olmaları, fark etmeksizin, yalnızca mirasç,lara özgüdür⁷¹. O halde, miras, ret hakk,n,n atanm, mirasç,l, a ba lanan sonuçlardan biri oldu u söylenebilir. Gerçekten de TMK m. 605 hükmüne göre *öYasal ve atanm, mirasç,lar miras, reddedebilirler. Ölümü tarihinde mirasb,rakan,n ödemedi aczi aç,kça belli veya resmen tespit edilmi ise, miras reddedilmi say,l,rö*. Yasal veya atanm, mirasç,, miras, ret hakk,n, kullanarak mirasç,l,k s,fat,n, sona erdirebilir.

Yasal mirasç,lar,n da mirasç, olarak atanmas,n,n mümkün oldu unu belirtmi tik⁷². Bu durumda iki mirasç,l,k s,fat, kendinde birle en mirasç,, diledi i s,fatlardan birini ret hakk,na sahiptir⁷³. Bu halde, reddedilmeyen mirasç,l,k s,fat, devam edecek ve mirasç,l, a ba lanan sonuçlar,n uygulanmas,na devam edilecektir. Ayn, zamanda atanm, mirasç, olan yasal mirasç,, kural olarak, her iki mirasç,l,k s,fat, için farklı sürelerde miras, ret hakk,na sahiptir.

Mirasç, ataman,n vasiyetname yahut miras sözleşmesi yoluyla gerçekleşme olmas, ihtimallerinde yasa miras, ret süreleri için farklı, ba lang,ç tarihleri öngörmü tür. Gerçekten yasal mirasç,lar için miras, ret süresinin ba lang,c,n,n düzenlendi i TMK m. 606/2 hükmüne göre miras, ret süresi *ö(í) yasal mirasç,lar için mirasç, olduklar,n, daha sonra ö rendikleri ispat edilmedikçe mirasb,rakan,n ölümünü ö rendikleri ...tarihten i lemeye ba larö*. Ayn, süre, vasiyetname ile atanm, mirasç,lar için yine ayn, f,kra hükmüne göre *ö(í) mirasb,rakan,n tasarrufunun kendilerine resmen bildirildi i tarihten i lemeye ba larö*. Öyle ki vasiyetnamede yer alan tasarruftan bilgi sahibi olan mirasç, için de söz konusu tarihin ba lang,c, de i mez⁷⁴.

Miras sözleşmesi ile atanm, mirasç,lar bak,m,ndan, ilgili sözleşme menin aç,lmas,ndan veya ilgililere tebli i söz konusu olmayaca ,ndan, miras, ret süresinin t,pk, yasal mirasç,lar gibi ba lamas, gerekti i ileri sürülmektedir⁷⁵. Ne var ki bu varsay,m miras sözleşmesinin kar , taraf,n,n atanm, mirasç, oldu u ihtimali üzerine kuruludur. Miras sözleşmesi ile atanm, mirasç,, sözleşme d, ,nda bir üçüncü ki i oldu u takdirde, bu kez miras, ret süresi vasiyetname ile atanm, mirasç,larda oldu u gibi resmi bildirim tarihinden itibaren ba lamalıdır⁷⁶.

Miras, ret hakk,n,n özellik arz etti i bir di er durum, mirasb,rakan,n henüz sa l, ,nda miras sözleşmesi ile atad, , mirasç,ya malvarl, ,n, devretmesi halinde ortaya ç,kar. Bu halde mirasç, resmi defter düzenlenmesi isteminde bulunmu sa, TMK m. 627 gere i mahkemece kendisine tan,nan süre içerisinde ret beyan,nda bulunmad, , takdirde miras, tutulan deftere göre kabul etmi say,l,r⁷⁷.

Devletin atanm, mirasç,l, , reddetti i ve geride ba ka mirasç, kalmad, , ihtimalde, miras yine Devlete geçer. Bu halde Devlet, TMK m. 631 hükmü gere i, terekenin resmi defterinde yaz,l, borçlardan, sadece miras yoluyla edindi i de erler ölçüsünde sorumlu olur.

V. SONUÇ

Mirasç, atama, mirasb,rakan,n, vasiyetname veya miras sözleşmesi yoluyla, bir veya birden fazla gerçek veya

⁶⁹ Bu yönüyle TMK m. 641, TBK m. 169 kapsam,nda yasadan do an bir teselsül örne didir. KOCAYUSUFPA AO LU, s. 46.

⁷⁰ KOCAYUSUFPA AO LU, s. 675.

⁷¹ Kar . SEROZAN / ENG N, s. 521 vd.

⁷² Bkz. II. B.

⁷³ HELVACI, s. 65-66. SEROZAN / ENG N, s. 362, 524. Kar . DURAL / ÖZ, s. 412.

⁷⁴ SEROZAN / ENG N, s. 527.

⁷⁵ HELVACI, s. 82; KOCAYUSUFPA AO LU, s. 609; SEROZAN / ENG N, s. 527.

⁷⁶ HELVACI, s. 83; SEROZAN / ENG N, s. 527.

⁷⁷ DURAL, s. 130.

tüzel ki iyi, terekisinin tamam, veya belirli bir oran, üzerinde külli halef s,fat,yla hak sahibi k,lmas,d,r. Bu tan,mdan da anla ,laca , üzere mirasç, atama her iki ekli anlamda ölüme ba l, tasarruf türüyle yap,labilmekte, gerçek veya tüzel ki iye genel hak ehliyetinin uzant,s, olarak mirasç,l,k s,fat,n, kazand,rabilmektedir.

Ölüme ba l, tasarrufun mirasç, atamas, niteli inde olup olmad, ,, mirasb,rakan,n gerçekte bir mirasç, m, atad, , yahut yaln,z bir vasiyet alacakl,s, m, belirledi i hususu, ölüme ba l, tasarrufun bütünüyle ele al,narak yorumlanmas, sonucunda çözüme kavu turulur. Bu tespit, mirasç, ve vasiyet alacakl,s, s,fatlar,na ba lanan hukuki sonuçlar bak,m,ndan oldukça önemlidir.

Birden fazla ki inin mirasç, atanmas, mümkün oldu u gibi bu ataman,n ko ula ba lanmas, da hukuken geçerlidir. Kald, ki ikameli tasarruflar olarak adland,r,lan yedek mirasç,l,k ve art mirasç,l,k da esas itibariyle ölüme ba l, tasarrufun ko ula ba lanmas,n,n birer özel görünümünden ibarettir.

Atanm, mirasç,, t,pk, yasal mirasç,da oldu u gibi, tereke üzerinde külli halef s,fat,yla hak sahibidir. Bu yönüyle atanm, mirasç,, mirasb,rakan,n borçlar,ndan da sorumludur. Türk hukukunda, atanm, mirasç,n,n tereke borçlar,ndan ki isel olarak sorumlu oldu u, yani terekeden elde etti i malvarl, ,n,n yan, s,ra kendi malvarl, ,yla da sorumlu oldu u kabul edilmektedir. Atanm, mirasç,, mirasç,l,k s,fat,na ba l, olarak, miras, ret hakk,na da sahiptir.

KAYNAKÇA

- AKARTEPE, Alpaslan: Ölünceye Kadar Bakma Sözle mesi, 2. bs, Vedat Kitapç,l,k, stanbul 2010.
- AKKANAT, Halil: Ölümün Özel Hukuk li kilerine Etkisi, Filiz Kitabevi, stanbul 2004.
- ANTALYA, Osman Gökhan / SA LAM, pek: Miras Hukuku, 3. bs, Legal Yay,nc,l,k, stanbul 2015.
- AYAN, Mehmet: Miras Hukuku, 5. bs., Mimoza Yay,nlar,, Konya 2009.
- AY TER, Nu in / KILIÇO LU, Ahmet M.: Miras Hukuku, 2. bs., Sava Yay,nlar,, Ankara 1991.
- BAYGIN, Cem: Türk Miras Hukukunda Alacakl,lar,n Korunmas,, Seçkin Yay,nc,l,k, Ankara 2005.
- DURAL, Mustafa: Miras Sözle meleri, stanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yay,nlar,, stanbul 1980.
- DURAL, Mustafa / ÖZ, Turgut: Türk Özel Hukuku, C. IV: Miras Hukuku, 10. bs., Filiz Kitabevi, stanbul 2016.
- ENG N, Baki lkay: Yedek Mirasç,l,k, Filiz Kitabevi, stanbul 2003.
- ERGÜNE, Mehmet Serkan: Vasiyetnamenin Yorumu, On ki Levha Yay,nc,l,k, stanbul 2011.
- ESCHER, Arnold: Medeni Kanun erhi, Üçüncü K,s,m, Miras Hukuku, çev. Sabri akir Ansay, Ankara 1949.
- GÖNENSAY, Samim / B RSEN, Kemaleddin: Miras Hukuku, 2. bs., stanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yay,nlar,, stanbul 1963.
- GÜRPINAR, Damla: Artmirasç, Atama, Turhan Kitabevi, Ankara 2018.
- HATEM , Hüseyin: Miras Hukuku, 6. bs., On ki Levha Yay,nc,l,k, stanbul 2017.
- HELVACI, Ihan: Miras,n Reddi, 2. bs., Filiz Kitabevi, stanbul 2014.
- HRUBESCH-MILLAUER, Stephanie: CHK-Handkommentar zum SchweizerPrivatrecht, Erbrecht Art. 457-640 ZGB, Zürich 2016.
- MRE, Zahit / ERMAN, Hasan: Miras Hukuku, 13. bs., Der Yay,nlar,, stanbul 2017.
- NAN, Ali Naim / ERTA , ref / ALBA , Hakan: Miras Hukuku, 8. bs., leri Kitabevi, zmir 2012.
- KAYAK, Sevgi: öRoma Hukukunda Mirasç, Atamaö, Prof. Dr. Hasan Ermança Arma an, Der Yay,nlar,, stanbul 2015.
- KILIÇO LU, Ahmet M.: Miras Hukuku, 8. bs., Turhan Kitabevi, Ankara 2018.
- KOCAYUSUFPA AO LU, Necip: Miras Hukuku, 3. bs., Filiz Kitabevi, stanbul 1987.
- KÖPRÜLÜ, Bülent: Miras Hukuku Dersleri, 2. bs., stanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yay,nlar,, stanbul 1985.
- KÜÇÜKAYDIN, Emine Asl.: öMirasç, Atamaö, stanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuas,, C. 75, S. 1, 2017, s. 431-452.
- O UZMAN, M. Kemal: Miras Hukuku, 6. bs., Filiz Kitabevi, stanbul 1995.
- ÖZTAN, Bilge: Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle), 8. bs., Turhan Kitabevi, Ankara 2017.
- SARI, Suat: Uygulamal, Miras Hukuku, 5. bs., Filiz Kitabevi, stanbul 2017.
- SEROZAN, Rona / ENG N, Baki lkay: Miras Hukuku, 5. bs., Seçkin Yay,nc,l,k, Ankara 2018.
- ENER, Esat: Eski ve Yeni Miras Hukuku erhi, Seçkin Kitabevi, Ankara 1988.
- STAEHELIN, Daniel: BaslerKommentar, Zivilgesetzbuch II, Art. 483, Basel 2015.
- TUNÇOMA , Kenan: Ölünceye Kadar Bakma Akdi, Ankara 1959.
- TUOR, Pierre: sviçre Medeni Kanununun Federal Mahkeme çtihatlar,na Göre Sistemli zah,, çev. Amil Artus, Ankara 1956.
- WEIMAR, Peter: BernerKommentar, Band/Nr. III/1/1/1, Art. 483, Bern 2009.
- www.kazanci.com